

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/136/2023
Identifikačné číslo spisu:	5113243254
Dátum vydania rozhodnutia:	29.05.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Mária Trubanová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:5113243254.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu: LESY Slovenskej republiky, štátny podnik, so sídlom Námestie SNP 8, Banská Bystrica, IČO: 36 038 351, zast. advokátom Mgr. Alexandrom Parom, so sídlom Gagarinova 10A, Bratislava, IČO: 53 213 815, proti žalovanému: Slovenské elektrárne, a. s., so sídlom Pribinova 40, Bratislava, IČO: 35 829 052, o náhradu škody vo výške 175.005.68 eur s prísl. a o náhradu škody vo výške 138.028,92 eur s prísl., vedenom na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 10Cb/277/2013, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 26. apríla 2023 sp. zn. 13Cob/91/2022, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Žiline z 26. apríla 2023 č. k. 13Cob/91/2022-1084 a rozsudok Okresného súdu Žilina zo 4. novembra 2021 č. k. 10Cb/277/2013-898 v spojení s opravným uznesením z 25. januára 2022 č. k. 10Cb/277/2013-929 z r u š u j e a vec vracia Okresnému súdu Žilina na ďalšie konanie a rozhodnutie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Žilina (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom zo 4. novembra 2021 č. k. 10Cb/277/2013-898 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“ alebo „rozhodnutie okresného súdu“) žalobu zamietol (prvá výroková veta), žalovanému priznal nárok na náhradu trov konania voči žalobcovi v rozsahu 100 % s tým, že o výške náhrady trov konania súd rozhodne samostatným uznesením po právoplatnosti rozhodnutia (druhá výroková veta).

1.1. Opravným uznesením z 25. januára 2022 č. k. 10Cb/277/2013-929 súd prvej inštancie opravil záhlavie rozsudku v označení predmetu sporu a bod 1. rozsudku vo vzťahu k rozsahu uplatneného nároku.

1.2. Z odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie (v spojení s opravným uznesením) vyplýva, že súd prvej inštancie konal o žalobách žalobcu, ktorými sa domáhal voči žalovanému náhrady škody vo výške 175.005,68 eur s prísl. a náhrady škody vo výške 138.028,92 eur s prísl. Okresný súd uznesením z 1. marca 2017 č. k. 10Cb/277/2013-553 spojil veci vedené na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 10Cb/277/2013 a 10Cb/32/2015 na spoločné konanie, ďalej vedené pod sp. zn. 10Cb/277/2013. Žalobca

s a podanými žalobami domáhal voči žalovanému náhrady škody, ktorá vznikla na lesných porastoch obhospodarovateľských žalcov pod vplyvom priemyselných exhalátov, resp. vypúšťaním imisii do ovzdušia žalovaným. Žalovaný s podanou žalobou nesúhlasil, namietal aktívnu vecnú legitímáciu z dôvodu, že žalobca pred súdom zastupuje vlastníka a neznámych vlastníkov lesných pozemkov, čo by malo byť v označení strán sporu uvedené.

1.3. Okresný súd aktívnu vecnú legitímáciu žalobcu posudzoval podľa § 50 ods. 6 zákona č. 326/2005 Z. z. o lesoch (ďalej len „zákon č. 326/2005 Z. z.“ alebo „zákon o lesoch“). Konštatoval, že z predložených listín zistil, že žalobca bol k 31. decembru 2011 a k 31. decembru 2012 obhospodarovateľom lesa; bol zriadený zákonom ako správca.

1.4. Z § 50 ods. 6 zákona č. 326/2005 Z. z. súd prvej inštancie vyvodil, že správca vykonáva práva vlastníka a neznámych vlastníkov, ale v konaní pred súdom ich zastupuje. Nositeľom práva je tak vlastník, ktorého zastupuje pred súdom správca. Pokiaľ správca nie je nositeľom, ale zástupcom, aktívne legitimovaný je nositeľ - zastúpený správcou, aktívne legitimovaný nositeľ práva musí byť v žalobe označený. V danom prípade je však na strane žalobcu označený subjekt, ktorý je správcou; žalobcom nie je vlastník, ale subjekt, ktorý je v zmysle platných právnych predpisov jeho zástupca. Správca môže vykonávať práva vlastníka, ale pred súdom musí vystupovať ako zástupca vlastníkov. Uvedené súd prvej inštancie nepovažoval za vadu žaloby, ktorú by mal v zmysle zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej aj „CSP“) odstraňovať; žalobca bol v žalobe riadne označený. Na strane žalobcu však mali byť označení konkrétni vlastníci, ktorých pred súdom správca zastupuje, nakoľko je len zástupcom a nemôže vystupovať ako nositeľ hmotných práv.

1.5. Svoj rozsudok súd prvej inštancie založil na konštatovaní, že nie je daná aktívna vecná legitímácia žalobcu; označený žalobca je iba zástupcom vlastníkov a nie je nositeľom hmotného práva. Tým sú vlastníci a správca vykonáva ich práva; pred súdom ich však len zastupuje. Z uvedeného dôvodu okresný súd nevykonával ďalšie dokazovanie a žalobu zamietol z dôvodu nedostatku aktívnej vecnej legitímácie žalobcu. Na okraj uviedol, že žalobca nepreukázal ani vlastníctvo štátu, či neznámych vlastníkov; vzhľadom na dôvod zamietnutia žaloby to súd prvej inštancie považoval za irelevantné.

1.6. Pri rozhodovaní o trovách konania okresný súd aplikoval § 255 a § 262 ods. 1, ods. 2 CSP a v spore úspešnému žalovanému priznal náhradu trov konania voči žalobcovi v rozsahu 100 %.

2. Krajský súd v Žiline rozsudkom z 26. apríla 2023 č. k. 13Cob/19/2022-1084 (ďalej len „napadnutý rozsudok“ alebo „napadnuté rozhodnutie“) rozsudok Okresného súdu Žilina č. k. 10Cb/277/2013-898 zo 4. novembra 2021 v spojení s opravným uznesením č. k. 10Cb/277/2013-929 z 25. januára 2022 potvrdil (prvá výroková veta); rozhodol, že žalovaný má voči žalobcovi nárok na náhradu trov odvolacieho konania (druhá výroková veta).

2.1. Odvolací súd konal o odvolaní žalobcu, vo veci rozhodol bez nariadenia pojednávania aplikujúc § 387 ods. 1, ods. 2 CSP; so závermi súdu prvej inštancie sa stotožnil.

2.2. Žalobca ako odvolateľ namietal postup súdu prvej inštancie, keď tento v rámci predbežného právneho názoru uviedol, že za jedinú spornú vec považuje výšku uplatňovaného nároku a v rozpore s týmto právnym názorom žalobu zamietol. K uvedenému odvolací súd uviedol, že súd až v samotnom rozhodnutí vo veci, a nie v rámci postupu podľa § 181 ods. 2 CSP, vyjadrí svoj definitívny právny názor týkajúci sa konkrétnej veci; postup podľa § 181 ods. 2 CSP nie je možné stotožňovať s tým, ako v konečnom dôsledku mieni súd meritórne vo veci rozhodnúť, a na základe akých skutkových a právnych záverov toto svoje rozhodnutie odôvodniť, pretože uvedené má miesto a je v rámci meritórneho rozhodnutia. Vytýkaný nesprávny procesný postup odvolací súd nezistil.

2.3. Odvolací súd nezistil ani namietaný nesprávne zistený skutkový stav, keď konštatoval, že okresný súd vykonával dostatočné dokazovanie nevyhnutné pre posúdenie veci.

2.4. Odvolací súd sa tiež vysporiadal s argumentáciou žalobcu vo vzťahu k záveru súdu prvej inštancie o absencii aktívnej vecnej legitímácie. Odvolací súd rovnako vychádzal zo zákona č. 326/2005 Z. z. z dôvodu, že žalobca uplatnil nárok na náhradu škody spôsobenej prevádzkovou činnosťou, ktorá mu vznikla na lesných porastoch, ktorých bol obhospodarovateľom. Výklad uskutočnený súdom prvej inštancie považoval odvolací súd za správny.

2.4.1. Rovnako vyložil § 50 ods. 6 zákona č. 326/2005 Z. z., ktorý priznáva na to určenej právnickej osobe oprávnenie na zastupovanie vlastníka, resp. neznámych vlastníkov v konaní pred súdmi a orgánmi verejnej správy. Z tohto špeciálneho ustanovenia nevyplýva zákonné zastúpenie vlastníka (neznámych vlastníkov). Zastúpenie totiž vzniká na základe zákona alebo rozhodnutia štátneho orgánu; zákonným zástupcom je subjekt so zákonnou náplňou činnosti, s ktorou priamo súvisí predmet súdneho konania. Z citovaného ustanovenia nemožno vyvodit', že LESY Slovenskej republiky, štátny podnik, majú zákonné oprávnenie zastupovať vlastníka, neznámych vlastníkov, resp. vtedy, keď vlastníctvo štátu a neznámych vlastníkov je sporné, ak sa zákonodarca vyhol zákonnej formulácii „koná pred súdom“, ale použil formuláciu „zastupuje vlastníka v konaní pred súdom a orgánmi verejnej správy“. V zmysle citovaného ustanovenia žalobcovi nesvedčilo právo zákonného zástupcu v danej veci domáhať sa voči žalovanému náhradu škody. Aj keď LESY Slovenskej republiky, štátny podnik, z o zákona disponujú procesnou právnou subjektivitou v konaní pred súdmi zastupovať vlastníka a neznámych vlastníkov, ktorí sú skutočnými nositeľmi vecnej legitímácie, musí byť zrejmé, za koho tento subjekt (LESY Slovenskej republiky, štátny podnik) v danej veci koná, teda či za štát, vlastníkov alebo neznámych vlastníkov. K takémuto označeniu na strane žalobcu nedošlo. Odvolací súd uzavrel, že žalobca vystupujúci ako správca nie je nositeľom hmotného práva a navyše ani z údajov vyplývajúcich z plochových tabuliek relevantná identifikácia vlastníka, či neznámych vlastníkov, nevyplývala.

2.4.2. Odvolací súd sa vysporiadal s argumentáciou žalobcu pokiaľ ide o aplikáciu zákona č. 111/1990 Zb. o štátnom podniku (ďalej len „zákon č. 111/1990 Zb.“ alebo „zákon o štátnom podniku“), žalobca sa domáhal aplikácie jeho ustanovenia § 5 ods. 1, § 6 ods. 2 a 3. K uvedenému odvolací súd poukázal na § 50 ods. 13 zákona č. 326/2005 Z. z. podľa, ktorého ustanovenia osobitného predpisu o správe majetku štátu sa na správu lesného majetku vo vlastníctve štátu nevzťahujú, uvedené ustanovenie obsahuje odkaz na poznámku, v ktorej je uvedené § 1 ods. 2 písm. b) zákona č. 278/1993 Z. z. o správe majetku štátu v znení zákona č. 374/1996 Z. z. Zákonná úprava pri § 1 ods. 2 písm. b) zákona č. 278/1993 Z. z. odkazuje na viaceré osobitné predpisy a jedným z týchto osobitných predpisov je aj zákon č. 111/1990 Zb. o štátnom podniku.

2.4.3. Krajský súd uzavrel, že ak zákonodarca stanovil, že na správu lesného majetku vo vlastníctve štátu sa ustanovenia osobitného predpisu o správe majetku nevzťahujú, ktorým osobitným predpisom je aj zákon č. 111/1990 Zb., oprávnenosť konania žalobcu nemohla byť zhodnocovaná cez § 5 ods. 1 v spojení s § 6 ods. 3 zákona č. 111/1990 Zb. ako žiadal žalobca. Odvolací súd zdôraznil, že pre posúdenie aktívnej vecnej legitímácie bola určujúcou práve osobitná právna úprava v zákone č. 326/2005 Z. z.; žalobca nebol oprávneným subjektom titulom nároku na náhradu škody, keďže v danom prípade mu nesvedčilo zákonné oprávnenie a vystupoval ako správca. Z uvedeného dôvodu odvolací súd uzavrel, že žalobca nie je aktívne legitimovaný subjekt v danom spore.

2.5. Pri rozhodovaní o trovách odvolacieho konania odvolací súd aplikoval § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP; žalovanému v odvolacom konaní úspešnému, priznal voči neúspešnému žalobcovi plnú náhradu trov odvolacieho konania.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, ktorého prípustnosť odvodil z § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) CSP; namietal porušenie práva na spravodlivý proces a nesprávne právne posúdenie, nakoľko rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

3.1. Dovolateľ poukázal na skutkový a právny stav, na základe ktorého mu bola v minulosti v

obdobných veciach priznaná náhrada škody. Uvedené sa odzrkadľuje aj v rámcovej Dohode o urovnaní z 26. mája 2008 uzavretej so žalovaným, keď účastníkom tejto dohody nie je Slovenská republika, ale žalobca ako štátny podnik. Pri uzatváraní tejto dohody žalovaný nespochybňoval hmotnoprávnu legitimitu štátneho podniku na náhradu škody.

3.2. Dovolateľ tiež poukázal na zákon o štátnom podniku, jeho § 6 ods. 2; zdôraznil novelu zákona o štátnom podniku vykonanú zákonom č. 306/2013 Z. z. a dôvodovú správu k tomuto zákonu. V dôvodovej správe k novele zákonodarca pritom uvádza, že „Návrhom sa jednoznačne upravuje otázka postavenia štátneho podniku v súdnych sporoch, ktorých predmetom je otázka vlastníctva štátu v správe štátneho podniku a to tak, aby bolo jednoznačné, že štátny podnik koná a zastupuje štát ako vlastníka v majetkových veciach pred súdmi a orgánmi verejnej správy. Obdobne sa navrhuje upraviť túto otázku v prípadoch, v ktorých je vlastníctvo štátu spochybnené. Zároveň došlo k nahradeniu pojmu „hospodárenie“ pojmom „správa“. Uvedená zmena právnej úpravy podľa žalobcu bola vyvolaná súdnou praxou, ktorá v prípadoch žalôb na určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti odmietala ako osobu oprávnenú konať za Slovenskú republiku štátny podnik, a to cez neexistenciu naliehavého právneho záujmu (napr. rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. MCdo/36/2000 publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod publikačným číslom R 62/2004). V tomto smere žalobca poukázal aj na závery jurisprudencie premietnuté do publikácie Postavenie a hospodárenie štátnych podnikov, 1. vydanie, Praha: C. H. Beck, 2018, autori MAMOJKA Mojmir, KUBINCOVÁ Soňa, MAMOJKA Ml. Mojmir a kol.

3.3. S poukazom na § 5 ods. 1, § 6 ods. 1, ods. 3 zákona č. 111/1990 Zb. a § 123 Občianskeho zákonníka dovolateľ tvrdil, že n a štátny podnik boli zákonom prenesené vlastnícke práva podľa Občianskeho zákonníka; štátny podnik sa stal vo vzťahu k zverenému majetku oprávneným držiteľom a má obdobné práva ako vlastník. Obdobné postavenie ako štátny podnik má aj správca majetku obce; najvyšší súd v rozsudku z 30. mája 2018 sp. zn. 1Cdo/86/2017 k správcovi majetku obce vyslovil nasledovné: „nakoľko správca majetku má zákonnú povinnosť majetok obce chrániť pred poškodením zničením alebo stratou (§ 7 ods. 2 písm. b) zákona o majetku obcí) a používať všetky právne prostriedky na ochranu majetku, vrátane včasného uplatňovania svojich práv alebo oprávnených záujmov pred príslušnými orgánmi (§ 7 ods. 2 písm. c) zákona o majetku obcí), nemožno preto považovať za správny právny záver o tom, že správca nie je aktívne vecne legitimovaný na podanie žaloby na náhradu škody, pretože nie je vlastníkom nehnuteľnosti, na ktorej vznikla škoda, a preto nevznikla škoda jemu.“

3.4. Podľa dovolateľa tak nie je rozhodujúce, ako zákonodarca jazykovo uviedol zastúpenie (napr. v § 6 ods. 4 zákona o majetku obcí; § 50 ods. 6 zákona o lesoch; § 6 ods. 2 zákona o štátnom podniku), pretože právne účinky sú rovnaké, keďže podľa § 22 ods. 1 Občianskeho zákonníka zástupcom je ten, kto je oprávnený konať za iného v jeho mene. Poukázal tiež na rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 25Cdo/352/2002, ktorý rozhodoval za identickej právnej úpravy (§ 6 zákona č. 111/1990 Zb.) a dospel k záveru, že nemožno inak než uzavrieť, že „žalobca ako štátny podnik vykonávajúci právo hospodárenia k lesoch je aktívne vecne legitimovaný k uplatneniu nároku na náhradu škody spôsobenú emisiami na lesnom pôdnom fonde a na lesných porastoch (§ 420a Občianskeho zákonníka), a to i proti vôli štátu, ktorý škodu spôsobil; i za stavu, keď štát je vlastníkom lesov, nejde v prípade ich poškodenia štátom o totožnosť škodcu a poškodeného, ako dovolateľ nesprávne namieta“. Podporne poukázal i na závery vyslovené Okresným súdom Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 50C/163/2012.

3.5. Ak súdy nižších inštancií rozhodnutie založili a j n a konštatovaní, ž e potvrdenie príslušného okresného úradu n i e j e postačujúce p r e preukázanie tvrdenia, ž e žalobca j e obhospodarovateľ predmetných lesov, dovolateľ poukázal na § 2 písm. c) a § 4a, § 4 ods. 1, ods. 2 zákona č. 326/2005 Z. z. a zdôraznil, že potvrdenia príslušných orgánov štátnej správy na úseku lesného hospodárstva sú na preukázanie toho, že žalobca je obhospodarovateľ lesa, za postačujúce. Niet totiž iného orgánu, ktorý by mohol potvrdiť skutočnosť, že žalobca predmetné pozemky obhospodaroval. Jediným takýmto orgánom je príslušný orgán štátnej správy na úseku lesného hospodárstva, ktorý je v zmysle zákona povinný viesť

evidenciu obhospodarovateľov lesa.

3.6. Dovolateľ namietal, že pre preukázanie, kto je skutočne vlastníkom daných lesných pozemkov, bolo postačujúce, ak predložil plochové tabuľky JPRL, ktoré tvorili samostatné prílohy k v spore predloženým znaleckým posudkom. Z katastrálnych údajov je v plochových tabuľkách veľmi prehľadne uvedené číselné označenie konkrétnej parcely, jej prienik na dotknutý lesný porast v m², údaje o vlastníkovi a údaje o obhospodarovateľovi. Uvedené bolo pre preukazovanie súdom vyžadovaných skutočností dostačujúce.

3.7. Za nesprávny postup súdu prvej inštancie považoval dovolateľ skutočnosť, že okresný súd na pojednávaní predniesol predbežný právny názor, keď uviedol, že za jedinou spornú vec považuje výšku v spore uplatneného nároku. Žalovaný pritom nárok žalobcu čo do dôvodu uznal a spochybňoval len výšku uplatnenej náhrady škody. Súd prvej inštancie tak mylne uvádza, že žalovaný nemohol uznať základ nároku na základe rámcovej zmluvy z 4. novembra 2008; žalovaný základ nároku uznal až svojím prejavom vôle, a to po spoznaní uplatňovaného nároku.

4. Žalovaný v písomnom vyjadrení navrhol, aby dovolací súd dovolanie postupom podľa § 447 písm. c) a písm. f) CSP odmietol alebo podľa § 448 CSP zamietol ako nedôvodné a žalovanému priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

4.1. Vychádzajúc z judikatúry Najvyššieho a Ústavného súdu Slovenskej republiky žalovaný podrobne rozobral obsah práva na spravodlivý proces, medzi ktoré patrí právo na nezávislý a nestranný súd, právo na zákonného sudcu, právo byť vypočutý, právo navrhovať dôkazy a vyjadrovať sa k nim, kontradiktórnosť konania, rovnosť zbraní, predvídateľnosť rozhodnutia, zákaz prekvapivých rozhodnutí, zákaz ľubovôle a svojvoľného postupu súdu, právo na vysporiadanie sa so všetkými relevantnými skutočnosťami v konaní zo strany súdu, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia a právo na preskúmanie rozhodnutia. Žalovaný mal za to, že žalobca sa iba rozširujúco pokúša založiť dôvod dovolania na tvrdení, že súdy nižších inštancií sa nepresvedčivo a nedostatočne vysporiadali s argumentáciou žalobcu týkajúcou sa aktívnej vecnej legitímácie.

4.2. Podľa názoru žalovaného žalobca nedôvodne namietal, že odvolací súd sa riadne nevysporiadal s odvolacou námietkou týkajúcou sa hodnotenia predložených dôkazov a dôkazy nesprávne vykonal. Ide o potvrdenie Okresného úradu Martin a Okresného úradu Žilina - potvrdenie z evidencie obhospodarovateľov. Žalobca tvrdil, že tieto potvrdenia v spojení s plochovými tabuľkami k znaleckým posudkom sú dôkazom, ktorý v prípade riadneho vykonania by založil vecnú legitímáciu žalobcu na uplatnenie nároku na náhradu škody. K uvedenému žalovaný uviedol, že preukázanie obhospodarovania lesných pozemkov vo vlastníctve štátu a lesných pozemkov nezistených vlastníkov sú nepostačujúce a nie sú spôsobilé založiť aktívnu vecnú legitímáciu v spore, nakoľko nárok na náhradu škody patrí vlastníkom pozemkov a žalobca týchto vlastníkov zastupuje v konaní pred súdom podľa § 50 ods. 3 a § 50 ods. 6 zákona o lesoch a nie podľa ustanovení zákona č. 111/1990 Zb.

4.3. Ak žalobca namietal porušenie práva na spravodlivý proces vo vzťahu k predbežnému právnomu posúdeniu, žalovaný uviedol, že súd prvej inštancie otázku aktívnej vecnej legitímácie neuviedol medzi tým, čo je medzi stranami nesporné. Otázka vecnej legitímácie je podstatnou podmienkou konania a súd ju skúma na námietku žalovaného. Námietku nedostatku aktívnej vecnej legitímácie žalobcu žalovaný vzniesol pri prvom úkone, ktorý mu patril a na žiadnom z pojednávaní prvoinštančný súd neuviedol, že nemá pochybnosť o aktívnej vecnej legitímácii žalobcu a ani ju neuviedol ako nespornú. Navyše, predbežné právne posúdenie je výsledkom prípravy sudcu na predbežné prejednanie žaloby alebo výsledkom jeho prípravy na pojednávanie a nezohľadňuje výsledky vykonaného dokazovania. Predbežné právne posúdenie veci sudcom neznamená, že v konečnom rozhodnutí o merite sporu sa sudca nemôže od predbežného právneho posúdenia odchýliť.

4.4. Pokiaľ žalobca uplatnil dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, žalovaný namietol, že žalobca neuviedol žiadnu konkrétnu otázku, na riešení ktorej by odvolací súd založil svoje rozhodnutie, a

ktorá by nebola dovolacím súdom ešte vyriešená. Iba z textu dovolania je možné vyvodit', že žalobca za nesprávne právne posúdenie považuje záver o tom, že aktívna vecná legitímácia žalobcu ako štátneho podniku sa v prípade žaloby na náhradu škody posudzuje v zmysle zákona č. 326/2005 Z. z. a nie podľa zákona č. 111/1990 Zb.

4.5. Kľúčovou právnou otázkou v spore podľa žalovaného bola nasledovná otázka:

Skúma sa aktívna vecná legitímácia štátneho podniku na uplatnenie nároku na náhradu škody spôsobenej prevádzkovou činnosťou podľa § 420a Občianskeho zákonníka na lesných pozemkoch v o vlastníctve štátu a na lesných pozemkoch v o vlastníctve tzv. neznámych vlastníkov podľa ustanovení zákona o štátnom podniku alebo zákona o lesoch?

4.5.1. Uvedenú právnú otázku možno podľa žalovaného rozdeliť na viaceré právne otázky, a teda:

Je štátny podnik ako správca lesných pozemkov v o vlastníctve štátu aktívne vecne legitimovaný na uplatnenie nároku na náhradu škody spôsobenej prevádzkovou činnosťou podľa § 420a Občianskeho zákonníka podľa zákona o štátnom podniku alebo zákona o lesoch?

Ak je štátny podnik ako správca lesných pozemkov v o vlastníctve štátu aktívne vecne legitimovaný na uplatnenie nároku na náhradu škody spôsobenej prevádzkovou činnosťou podľa § 420a Občianskeho zákonníka podľa zákona o štátnom podniku, uplatňuje tento nárok v mene štátu alebo vo vlastnom mene?

Obdobné vymedzenie právnej otázky načrtol žalovaný aj vo vzťahu k lesným pozemkom v o vlastníctve tzv. neznámych vlastníkov.

4.5.2. Žalovaný však obdobnú právnú otázku v dovolaní neuviedol; žalovaný túto otázku extrahoval s ohľadom na vedomosť o predmete sporu a obsahu odvolacej a dovolacej argumentácie žalobcu. Tým, že žalobca nenaformulovaním právnej otázky nesplnil základnú požiadavku kladenú na dovolanie podľa § 421 písm. b) CSP, sú dané dôvody pre odmietnutie dovolania žalobcu.

4.6. Žalovaný v písomnom vyjadrení sa podrobne zaoberal otázkou aktívnej vecnej legitímácie žalobcu v spore s poukazom na rozbor zákona č. 111/1990 Zb., zákona č. 326/2005 Z. z., zákona č. 138/1991 Zb.; nepovažoval za dôvodný poukaz na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. mája 2018 sp. zn. 1Cdo/86/2017 a rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky z 28. augusta 2003 sp. zn. 25Cdo/352/2002 a skutočnosť, že v inom konaní, vedenom na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 50C/163/2012 mala byť konajúcim súdom aktívna vecná legitímácia žalobcu akceptovaná.

4.6.1. K aplikácii zákona č. 111/1990 Zb. žalovaný uviedol, že tento sa pri výkone správy lesného majetku aplikuje len doplnkovo; prioritne sa aplikuje zákon č. 326/2005 Z. z. Zákon o lesoch je pre účely správy lesného majetku v o vlastníctve štátu lex specialis k zákonu o štátnom podniku, k zákonu č. 374/2014 Z. z. o pohľadávkach štátu, k zákonu č. 278/1993 Z. z. o správe majetku štátu a k Občianskemu zákonníku. Správa majetku štátu je upravená vo viacerých právnych predpisoch; zákon č. 278/1993 Z. z. je lex generalis voči ostatným právnym predpisom upravujúcim správu jednotlivých zložiek majetku štátu odlišne.

4.6.2. Žalovaný zotrval na konštatovaní, že štátny podnik vo vzťahu k spravovanému majetku koná v mene vlastníka tohto majetku v konaní pred súdom a nemôže v konaní pred súdom konať vo vlastnom mene. Nepatrí mu právo domáhať sa náhrady škody voči žalovanému vo vlastnom mene a na vlastný účet podľa zákona č. 111/1990 Zb. z dôvodu, že mu nikdy nemôže patriť ani majetková hodnota spočívajúca v práve na náhradu škody, ku ktorej došlo na majetku štátu počas správy tohto majetku; nemôže mať postavenie ani oprávnenie z náhrady škody a ani postavenie strany sporu.

4.6.3. Aplikácia § 6 ods. 2 zákona č. 111/1990 Zb. nie je možná vzhľadom na existenciu zákona o lesoch, ktorý upravuje postavenie správcu v konaní pred súdom a orgánmi verejnej správy tak, že zastupuje vlastníka v konaní pred súdom a orgánmi verejnej správy. Správca lesného majetku zastupuje vlastníka lesného majetku v konaní pred súdom a toto právo mu je dané v zmysle § 50 ods. 6 zákona č. 326/2005 Z. z. v o vzťahu k lesnému majetku štátu ako aj k lesnému majetku vlastníka, ktorý nie je

známy.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastník konania zastúpený v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorého neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je nielen procesne prípustné, ale aj dôvodné.

6. Vec pôvodne na Najvyšší súd Slovenskej republiky napadla dňa 25. októbra 2023 a podľa rozvrhu práce najvyššieho súdu bola náhodným výberom pridelená na rozhodnutie senátu IO so sp. zn. IOdo/53/2023. Senát IO zaujal stanovisko, že prejednávaná vec o náhradu škody nesúvisí priamo s podnikateľskou činnosťou žalobcu, ale s jeho činnosťou správcu lesných pozemkov vo vlastníctve štátu, ktorého majetkové práva podanou žalobou chráni; ide tak o občianskoprávnu vec a skutočnosť zjavne nesprávneho zápisu do registrov obchodných vecí na súdoch nižších inštancií nie je právnym dôvodom, aby predmetnú dovoláciu vec mal vybavovať senát obchodnoprávneho kolégia. Na základe uvedeného dal predseda najvyššieho súdu pokyn na zápis veci do správne určeného súdneho registra Cdo náhodným výberom nakoľko ide o vec, ktorá má občianskoprávnu povahu. Vec bola následne zapísaná pod sp. zn. 2Cdo/136/2023.

7. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritorným rozhodnutím predstavujúcim res iudicata), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namieste je tu skôr reštriktívny výklad (porovnaj sp. zn. 3Cdo/319/2013, 1Cdo/348/2013, 3Cdo/357/2016).

8. Najvyšší súd opakovane uvádza, že právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

9. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

10. V danom prípade žalobca vyvodil prípustnosť podaného dovolania aj z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

11. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu v zmysle § 420 písm. f) CSP je a) zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b) nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

11.1. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu

zodpovedajúce súdne konanie. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie vecí za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

11.2. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

12. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

13. Dovolateľ v súvislosti s dovolacím dôvodom podľa § 420 písm. f) CSP namieta predovšetkým postup okresného súdu, ktorý vo veci vyslovil predbežný právny názor, podľa ktorého za jedinou spornú vec považuje v spore uplatňovanú výšku nároku. Žalobca poukazoval na to, že žalovaný mal nárok žalobcu uznať čo do dôvodu s tým, že škodu uhradí podľa výsledku znaleckého dokazovania.

13.1. Uvedená argumentácia je čo do obsahu totožná s odvolacou argumentáciou a s touto argumentáciou sa už vysporiadal podrobne odvolací súd v napadnutom rozsudku, keď nielenže preveril tvrdenie žalobcu ohľadne obsahu predbežného právneho posúdenia, ale v plnom rozsahu sa vysporiadal aj s odvolacou námietkou.

13.2. Z nahrávky z pojednávania pre odvolací súd vyplynulo, že súd prvej inštancie vyjadril ako spornú skutočnosť výšku škody, avšak strany sporu oboznámil aj s tým, že nebude nariadené znalecké dokazovanie na výšku škody, nakoľko sú vo veci ďalšie sporné skutočnosti.

13.3. K samotnému predbežnému právnemu posúdeniu odvolací súd uviedol, že v prípade, ak samosudca ustanovenie § 181 ods. 2 CSP nedodrží, nemá to žiaden priamy dosah na možnosť vylúčenia strany sporu z jej procesných práv, ktoré jej Civilný sporový poriadok priznáva. Porušenie tohto zákonného ustanovenia žiadnym spôsobom nediskvalifikuje strany sporu, napr. právo zúčastniť sa pojednávania, robiť prednesy, navrhovať dôkazy, vyjadrovať sa k vykonávaným dôkazom, v práve na záver pojednávania zhrnúť svoje návrhy. Striktné nedodržanie postupu podľa § 181 ods. 2 CSP zo strany súdu nenesie so sebou dôsledok porušenia práva strany sporu na spravodlivý súdny proces. V rámci svojej argumentácie odvolací súd poukázal na závery vyplývajúce z rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky z 12. januára 2012 sp. zn. IV. ÚS/16/2012, rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Obdo/92/2018 a 1Obdo/66/2020. Práve z posledne uvedeného rozhodnutia najvyššieho súdu odvolací súd konštatoval, že ... v zmysle judikatúry ÚS SR (sp. zn. IV. ÚS 16/2012) sú právny názor a hodnotiace úsudky súdu vlastné až samotnému rozhodnutiu vo veci, nie však postupu v zmysle § 118 ods. 2 OSP (uznesenia NS SR sp. zn. 3Cdo/3/2016 z 22. marca 2017, sp. zn. 5Cdo/211/2013 z 13. mája 2014). Pri výkone spravodlivosti súd nesmie byť obmedzovaný tak pôvodnými predbežnými závermi o skutkovej stránke veci, ako ani prípadným vlastným predbežným právnym posúdením. Podľa názoru dovolacieho súdu dovolateľa neodôvodnene namietali, že nedodržaním procesného postupu podľa § 181 ods. 2 CSP bolo porušené ich právo na spravodlivý proces.

13.4. Dovolací súd konštatuje, že s námietkou vo vzťahu k nesprávnemu procesnému postupu súdu prvej inštancie sa vysporiadal už odvolací súd; dovolacia námietka potom nemôže byť dôvodná, najmä ak dovolateľ iba opakuje argumentáciu uvedenú v odvolaní a neuvádza, v čom sú závery odvolacieho súdu (ktorý sa s uvedenou odvolacou námietkou vysporiadal) nesprávne.

13.5. Dovolací súd iba dodáva, že ani neskoršie rozhodnutia najvyššieho a ústavného súdu iné závery ohľadne predbežného právneho posúdenia nepriniesli. Z rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky z 24. novembra 2022 č. k. I. ÚS/643/2022-14 vyplývajú nasledovné právne vety:

Účelom a zmyslom stanoviska súdu k skutkovým tvrdeniam a navrhovaným dôkazom a jeho predbežného právneho posúdenia veci podľa § 181 ods. 2 CSP je zefektívnenie, zrýchlenie a zjednodušenie sporového konania vrátane prevencie tzv. prekvapivých súdnych rozhodnutí. Svoju povinnosť splní súd tým, že s predmetnými závermi oboznámi osoby prítomné na prvom pojednávaní. Obligatórne určenie sporných a nesporných skutkových tvrdení, vymedzenie predmetu dokazovania a vyslovenie predbežného právneho názoru na vec má zásadný význam pre ďalší procesný postup strán v kontradiktórnom sporovom konaní. Postup súdu je pre strany a ich zástupcov na základe uvedených úkonov predvídateľný a transparentný. Súčasne je však kladený väčší dôraz na zodpovednosť strany za jej vlastnú procesnú aktivitu a za rovnako transparentné substancovanie skutkových tvrdení a dôkazných návrhov.

Inak povedané, ak sudca dané zákonné ustanovenie nedodrží, nemá to žiaden priamy dosah na možnosť vylúčenia strany sporu z jej procesných práv, ktoré jej Civilný sporový poriadok priznáva. Porušenie § 181 ods. 2 CSP žiadnym spôsobom nediskvalifikuje stranu sporu napr. v práve zúčastniť sa pojednávania, robiť prednesy, navrhovať dôkazy, vyjadrovať sa k vykonaným dôkazom, v práve zhrnúť svoje návrhy na záver pojednávania a pod. Striktné nedodržanie postupu podľa § 181 ods. 2 CSP zo strany súdu teda samo osebe nezakladá zmatečnosť rozhodnutia a nie je procesnou vadou konania v zmysle (§ 420 písm. f) CSP).

13.6. V uznesení z 28. decembra 2020 sp. zn. 2Obdo/56/2020 obsiahnutom v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod publikačným číslom R 60/2021 najvyšší súd vyslovil nasledovné: Ani skôr vydaný platobný rozkaz nezbavuje žalobcu povinnosti predložiť všetky potrebné dôkazy na preukázanie oprávnenosti a dôvodnosti uplatneného nároku tak ako sa predpokladá ustanovením § 181 ods. 2 CSP. V odôvodnení rozhodnutia najvyšší súd konštatoval, že cieľom § 181 ods. 2 CSP je zamerať procesnú aktivitu strán na skutočnosti, ktoré sú podľa posúdenia súdu sporné, teda viesť strany už počas konania k tomu, aby dokázali predvídať rozhodnutie súdu. Okrem toho je cieľom zrýchliť a zjednodušiť konanie tak, aby sa nevykonávali zbytočné dôkazy, ktoré súd nepovažuje za dôležité a nevenovala sa pozornosť bezdôvodným skutkovým tvrdeniam, ktoré sú podľa názoru súdu sporné alebo právne bezvýznamné. Porušenie uvedeného ustanovenia však nelimituje stranu sporu pre realizáciu jej procesných práv. Z uvedenej judikatúry ÚS SR (sp. zn. IV. ÚS 16/2012) vyplýva, že súd až v samotnom rozhodnutí vo veci, a nie v rámci postupu podľa § 118 ods. 2 OSP, vyjadří svoj definitívny právny názor týkajúci sa konkrétnej prejednávanej veci (porovnaj aj uznesenie NS SR sp. zn. 3Cdo/3/2016 z 22. marca 2017, uznesenie NS SR sp. zn. 5Cdo/211/2013 z 13. mája 2014).

13.7. V nadväznosti na uvedené dovolací súd konštatuje, že s námietkou nesprávneho procesného postupu súdu prvej inštancie sa vysporiadal správne už odvolací súd v napadnutom rozhodnutí; iba zopakovanie odvolacej argumentácie pri správnosti záverov odvolacieho súdu nemôže mať za následok dôvodnosť totožnej dovolacej námietky.

14. Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP tak dovolací súd konštatuje, že v tomto rozsahu dovolanie nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi.

15. V zmysle § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Výpočet dôvodov uvedených v § 421 ods. 1 CSP je taxatívny.

Všetky dôvody prípustnosti dovolania, ktoré sú vymenované v tomto ustanovení, sa vzťahujú výlučne na právnu otázku, ktorej vyriešenie viedlo k právnym záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu; zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna, ako aj procesnoprávna (v ďalšom texte len „právna otázka“).

16. V danom prípade dovolateľ vyvodil prípustnosť podaného dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

17. Pre všetky tri procesné situácie, v ktorých § 421 ods. 1 CSP pripúšťa dovolanie, má mimoriadny význam obsah pojmu „právna otázka“ a to, ako dovolateľ túto otázku zadefinuje a špecifikuje v dovolaní. Otázkou relevantnou z hľadiska § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna (nie skutková), ktorá musí mať zreteľné charakteristické znaky. Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Musí ísť o otázku právnu, ktorú odvolací súd riešil a na jej riešení založil rozhodnutie napadnuté odvolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. V prípade dovolania podaného v zmysle tohto ustanovenia je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, o ktorú z možností uvedených v § 421 ods. 1 písm. a) až c) ide, teda z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania (porovnaj napr. sp. zn. 1Cdo/126/2017, 2Cdo/225/2016, 3Cdo/235/2016, 4Cdo/89/2017, 5Cdo/12/2017, 7Cdo/20/2017, 8Cdo/73/2017).

17.1. Ak odvolací súd má riešiť právnu otázku, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od rozhodovacej praxe najvyššieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP), tak v zmysle vyššie citovaných zákonných ustanovení je povinnosťou dovolateľa ako procesnej strany a) konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom, uviesť ako ju riešil odvolací súd, b) uviesť ako mala byť táto otázka správne riešená (viď uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/146/2017 z 22. februára 2018), c) uviesť rozhodnutia odvolacieho súdu, od ktorých sa mal odvolací súd odkloniť.

17.2. Ak odvolací súd má riešiť právnu otázku, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b) CSP), je jeho povinnosťou a) konkretizovať právnu otázku, b) uviesť, ako ju odvolací súd riešil a c) uviesť, ako mala byť otázka správne právne riešená.

17.3. Obdobne, pokiaľ má odvolací súd riešiť právnu otázku, ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 písm. c) CSP), je povinnosťou dovolateľa ako procesnej strany a) konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b) uviesť, ako mala byť táto otázka správne riešená a c) uviesť rozhodnutia odvolacieho súdu, ktoré posudzovanú právu otázku riešili rozdielne.

18. Žalobca v priebehu konania pred súdmi nižších inštancií tvrdil, že je aktívne vecne legitimovaný uplatniť náhradu škody voči žalovanému; poukazoval na svoje postavenie obhospodarovateľa lesných pozemkov, svoje postavenie správcu lesných pozemkov a skutočnosť, že vplyvom priemyselných exhalátov, ktoré majú pôvod v podnikateľskej činnosti žalovaného, vznikla na ním obhospodarovaných lesných pozemkoch (vo vzťahu ku ktorým vykonáva funkciu správcu) škoda. Svoju aktívnu vecnú legitimáciu v spore vyvodzoval (aj) z ustanovení zákona č. 111/1990 Zb.

18.1. Z podaného dovolania je možné vyvodiť, že žalobca namieta záver súdov nižších inštancií, že nie je v spore aktívne vecne legitimovaný; vo vzťahu k svojej aktívnej vecnej legitimácii poukazuje na § 5 ods. 1, § 6 ods. 1, ods. 2, ods. 3 zákona č. 111/1990 Zb.

18.2. Súd prvej inštancie záver o absencii aktívnej vecnej legitimácie založil s poukazom na § 50 ods. 6 zákona č. 326/2005 Z. z.; odvolací súd reagujúc na odvolaciu argumentáciu úvahy okresného súdu

rozvinul s poukazom na § 50 ods. 13 zákona č. 326/2005 Z. z. a cez poznámku pod čiarou odkazujúcu na § 1 ods. 2 písm. b) zákona č. 278/1993 Z. z. dospel k záveru, že na správu lesného majetku sa ustanovenia osobitného predpisu o správe majetku nevzťahujú, ktorými osobitnými predpismi je aj zákon č. 111/1990 Zb. o štátnom podniku; potom oprávnenosť konania žalobcu nemohla byť zhodnocovaná cez § 5 ods. 1 v spojení s § 6 ods. 3 zákona o štátnom podniku, ako žiadal.

18.3. Z uvedeného možno vyvodit', že odvolací súd neaplikoval § 5 a § 6 zákona č. 111/1990 Zb., ktorých aplikácie sa žalobca domáhal.

18.4. Možno súhlasiť so žalovaným, že žalobca dovoláciu otázku neprecizoval právne perfektne. V tomto smere ale dovolací súd poukazuje na závery vyplývajúce z nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky z 9. júna 2020 sp. zn. I. ÚS 336/2019, z ktorých vyplýva, že nie je správne, ak sa najvyšší súd zameria len na jednu vetu, ktorú dovolateľ prípadne v dovolaní označí ako právnu otázku, a izoluje sa od toho, ako je vymedzený dovolací dôvod. Právna otázka podľa § 421 CSP a dovolací dôvod (nesprávne právne posúdenie) podľa § 432 CSP sú spojené nádoby, preto najvyšší súd nemôže posudzovať prípustnosť dovolania striktne len na základe toho, ako dovolateľ túto prípustnosť formálne vymedzil na konkrétnom riadku svojho podania. Je užitočné sa pozrieť aj na dovolací dôvod, vyabstrahovať z neho právnu otázku podľa § 421 CSP a až následne možno posúdiť, (a) či od tejto otázky záviselo napadnuté rozhodnutie a (b) či ide o otázku, ktorá napĺňa niektoré z písmen a) až c) v § 421 ods. 1 CSP. Ide o to pokúsiť sa autenticky porozumieť dovolateľovi - jeho textu ako celku, ale druhej strane ani dotvárať vec na úkor procesnej protistrany. Ide o dialóg, ale nie o právnu pomoc. Nie je úlohou najvyššieho súdu „hádať“, čo povedal dovolateľ, ale ani vyžadovať akúsi dokonalú formuláciu dovolacej otázky. Tieto závery ústavného súdu nachádzajú svoj odraz aj v jeho novších rozhodnutiach (pozri nález z 10. decembra 2024 sp. zn. III. ÚS 469/2022, uznesenie z 11. marca 2025 sp. zn. IV. ÚS 114/2025), ale aj v novších rozhodnutiach najvyššieho súdu (napr. rozsudok z 27. septembra 2022 sp. zn. 5Obdo/25/2021, rozsudok z 31. marca 2022 sp. zn. 5Cdo/41/2022, rozsudok z 30. júla 2021 sp. zn. 4Cdo/130/2021).

18.5. V konečnom dôsledku a j s á m žalovaný porozumel kľúčovej právnej otázke posudzovanej v prejednávanej veci; právnu otázku sám definoval nasledovne:

Skúma sa aktívna vecná legitímácia štátneho podniku na uplatnenie nároku na náhradu škody spôsobenej prevádzkovou činnosťou podľa § 420a Občianskeho zákonníka na lesných pozemkoch v o vlastníctve štátu a na lesných pozemkoch v o vlastníctve tzv. neznámych vlastníkov podľa ustanovení zákona o štátnom podniku alebo zákona o lesoch?

18.6. Dovolací súd reagujúc na uvedené uzatvára, že dovolateľ za právnu otázku, ktorá doposiaľ v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu riešená nebola (uplatniac tak dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP), považuje otázku:

Je možné aktívnu vecnú legitímáciu správcu lesného majetku posudzovať aj z hľadiska § 5 ods. 1 v spojení s § 6 zákona č. 111/1990 Zb. o štátnom podniku?

19. Pokiaľ ide o skutkový stav, v tomto zásadné spory medzi účastníkmi konania neboli. Už okresný súd ustálil, že žalobca bol zriadený zákonom ako správca; žalobca tvrdil a preukazoval, že je obhospodarovateľom lesných pozemkov, na ktorých v dôsledku prevádzkovej činnosti žalovaného došlo ku škode. Žalobca ani netvrdil, že ku škode nedošlo, otázna (okrem aktívnej vecnej legitímácie žalobcu) bola výška škody, ktorá vznikla na lesných pozemkoch.

20. Z vyššie uvedeného vyplýva, že dovolateľ namietal, že súdy nižších inštancií vec nesprávne právne posúdili, ak konštatovali absenciu jeho aktívnej vecnej legitímácie; tvrdil a argumentoval, že jeho aktívna vecná legitímácia k uplatneniu nároku na náhradu škody sa mala posudzovať aj vo vzťahu k jeho právnemu postaveniu ako štátneho podniku.

21. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Cdo 222/2009 z 29. februára 2010). Nesprávnym právnym posúdením sa rozumie

subsumovanie skutkového stavu pod normu hmotného práva alebo procesného práva, ktorá v hypotéze nemá také predpoklady, aké vyplývajú zo zisteného skutkového stavu. Nesprávne právne posúdenie veci konkrétne spočíva v tom, že súd použil nesprávnu právnu normu, alebo síce aplikoval správnu právnu normu, ale ju nesprávne interpretoval, a napokon právnu normu síce správne vyložil, ale na zistený skutkový stav ju nesprávne aplikoval (rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2MCdo/4/2009).

22. Súd prvej inštancie svoje rozhodnutie založil na aplikácii § 50 ods. 6 zákona č. 326/2005 Z. z. Odvolací súd jeho argumentáciu rozvinul za aplikácie § 50 ods. 13 zákona č. 326/2005 Z. z. v spojení s § 1 ods. 2 písm. b) zákona č. 278/1993 Z. z., ktorý má vylučovať aplikáciu osobitného predpisu - zákona č. 111/1990 Zb.

22.1. Podľa § 50 ods. 6 zákona č. 326/2005 Z. z. v rozhodnom znení

Správca podľa odsekov 3 a 4 vykonáva práva vlastníka k lesnému majetku vo vlastníctve štátu, najmä zabezpečuje jeho ochranu a zastupuje vlastníka v konaní pred súdom a orgánmi verejnej správy; obdobne správca postupuje vo veciach lesných pozemkov, ktorých vlastník nie je známy, alebo ktorých vlastník je známy ale jeho trvalý pobyt alebo sídlo nie je známe (ďalej len „nezistený vlastník“), a to aj vtedy, ak vlastnícke právo štátu a nezistených vlastníkov je sporné. Vede evidenciu lesného majetku vo vlastníctve štátu podľa osobitného predpisu.

22.2. Podľa § 50 ods. 13 (v súčasnosti ods. 18) zákona č. 326/2005 Z. z.

Ustanovenia osobitného predpisu o správe majetku štátu sa na správu lesného majetku vo vlastníctve štátu nevzťahujú.

22.3. Z poznámky pod čiarou k § 50 ods. 13 zákona o lesoch vyplýva odkaz na § 1 ods. 2 písm. b) zákona č. 289/1993 Z. z. o správe majetku štátu v znení zákona č. 374/1996 Z. z.

22.4. Podľa § 1 ods. 2 písm. b) zákona č. 278/1993 Z. z.

Tento zákon sa nevzťahuje na nakladanie s majetkom štátu, ktoré upravujú osobitné predpisy. Poznámka pod čiarou k uvedenému ustanoveniu uvádza napr. zákon č. 111/1990 Zb. o štátnom podniku.

22.5. Z vyššie citovaných ustanovení právnych predpisov odvolací súd vyvodil, že na správu lesného majetku vo vlastníctve štátu sa ustanovenia osobitného predpisu o správe majetku nevzťahujú a osobitným zákonom je aj zákon č. 111/1990 Zb., nebolo možné posudzovať otázku aktívnej vecnej legitimácie žalobcu aj podľa zákona o štátnom podniku.

22.6. Uvedené závery odvolacieho súdu sú výsledkom nesprávneho právneho posúdenia.

23. Predovšetkým je potrebné uviesť, že zákon č. 278/1993 Z. z. v § 1 vymedzuje predmet a rozsah právnej úpravy; vymedzuje svoju pôsobnosť pozitívne a negatívne. Výslovne definuje, že sa vzťahuje na správu majetku vo vlastníctve Slovenskej republiky vo verejnoprospešnej a nepodnikateľskej sfére a naopak sa nevzťahuje na nakladanie s majetkom (hospodárenie s ním) v prípadoch majúcich iný charakter ako verejnoprospešný a nepodnikateľský. Ide o vzťahy upravené Obchodným zákonníkom (§ 1 ods. 2 písm. a) citovaného zákona), vzťahy upravené osobitnými predpismi (napr. zákon o štátnom podniku a iné - dovolací súd iba pripomína, že skoršou právnou úpravou je zákon č. 278/1993 Z. z. oproti zákonu č. 326/2005 Z. z., a preto v poznámke pod čiarou zákon o lesoch nie je uvedený); vzťahy v súvislosti s cennými papiermi (§ 1 ods. 2 písm. d) cit. zákona) a vzťahy upravené vtedajším zákonom č. 303/1995 Z. z. o rozpočtových pravidlách.

23.1. Z ustanovenia § 50 ods. 13 (v súčasnosti ods. 18) zákona č. 326/2005 Z. z. nevyplýva neaplikovateľnosť zákona č. 111/1990 Zb. v prípade správy lesného majetku vo vlastníctve štátu; odkaz pod čiarou (bod 22.3.) naopak znamená, že na právne vzťahy týkajúce sa správy lesného majetku vo vlastníctve štátu sa nevzťahuje zákon č. 326/2005 Z. z., nakoľko právne vzťahy týkajúce sa lesného majetku vo vlastníctve štátu nemajú verejnoprospešný a nepodnikateľský charakter, ale môžu mať (a aj

majú) charakter podnikateľský. Zákon č. 326/2005 Z. z. tak nevylučuje pôsobnosť zákona č. 111/1990 Zb. a iných zákonov v poznámke pod čiarou uvedenými, ale priraduje sa na ich úroveň z dôvodu, že charakter správy lesného majetku štátu má skôr podnikateľský a nie nepodnikateľský a verejnoprospešný charakter.

23.2. Práve z dôvodu neskoršieho prijatia zákona č. 326/2005 Z. z. ako zákona č. 278/1993 Z. z. sa zákon o lesoch prostredníctvom poznámky pod čiarou priraduje k právnym predpisom, na ktoré sa zákon č. 278/1993 Z. z. nevzťahuje a nie naopak, že by zákon o lesoch prostredníctvom § 50 ods. 13 a poznámky pod čiarou vylučoval z aplikácie práve a konkrétne zákon č. 111/1990 Zb. o štátnom podniku.

24. Napokon podporne k uvedenej argumentácii dovolací súd uvádza, že zákon o štátnom podniku upravuje postavenie a právne pomery štátneho podniku. Ide o úpravu esenciálnych a podstatných právnych inštitútov, ktoré patria k štátnemu podniku, a ktoré od samotného charakteru štátneho podniku oddeliť nemožno. Okrem iného ide o právne, majetkové a finančné postavenie podniku, ktoré zabezpečujú jeho funkčnosť pre účely podnikateľskej činnosti a nemožno ich od samotnej podstaty podniku oddeliť.

25. Na ustanovenia zákona o štátnom podniku je potrebné nahliadať aj cez dobovú charakteristiku, ktorá viedla k prijatiu zákona o štátnom podniku, ktorá určite nebola sprevádzaná právnou polemikou o priamom, či nepriamom zastúpení, ale o zabezpečení účasti štátu v podnikateľskom prostredí práve na založených štátnych podnikoch.

26. Dovolací súd neidentifikoval žiadne rozhodnutia dovolacieho súdu, ktoré by priamo riešili naznačenú problematiku aplikácie zákona č. 111/1990 Zb. v prípade uplatňovania nároku na náhradu škody priamo štátnym podnikom a nie ako zástupcom Slovenskej republiky.

26.1. Okrajovo však dovolací súd poukazuje na rozhodnutie sp. zn. 4Obdo/42/2020, v ktorom najvyšší súd riešil otázku pasívnej vecnej legitímácie žalovaného (LESY Slovenskej republiky, štátny podnik) v prípade žaloby o vydanie bezdôvodného obohatenia. Podstatou sporu bola právna otázka, či môže žalobca (tretí subjekt) žiadať vydanie bezdôvodného obohatenia od štátneho podniku ako správcu, alebo je potrebné vydanie bezdôvodného obohatenia žiadať od štátu ako vlastníka stavby.

26.1.1. V citovanom rozhodnutí dovolací súd vyslovil, že „žalovaný ako samostatná právnická osoba, ktorej bolo osobitným zákonom, t. j. zákonom č. 111/1990 Zb. dané oprávnenie vystupovať v právnych vzťahoch samostatne, vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť, je v danom prípade tým zodpovednostným subjektom, ktorý je povinný vydať bezdôvodné obohatenie.“

26.1.2. Dovolací súd sa v cit. rozhodnutí vyslovil aj k aplikácii zákona č. 278/1993 Z. z. s tým, že v prípadoch, na ktoré sa vzťahuje (§ 1 ods. 1 písm. a) - d) cit. zákona), správcovia vystupujú v mene Slovenskej republiky, a teda vecnú legitímáciu nemá správca ale Slovenská republika. Zákon č. 278/1993 Z. z. sa nevzťahuje na osobitné právne predpisy, jedným z osobitných predpisov je aj zákon o štátnom podniku, ktorého ustanovenie § 5 ods. 1 upravuje, že podnik ako právnická osoba vystupuje v právnych vzťahoch vo svojom mene a nesie zodpovednosť vyplývajúcu z týchto vzťahov. Dovolací súd vyjadril názor, že uvedené ustanovenie je všeobecným ustanovením upravujúcim oprávnenie štátneho podniku ako právnickej osoby konať vo vlastnom mene a súčasne niesť zodpovednosť vyplývajúcu z právnych vzťahov, v ktorých vystupuje. Uzavrel, že štátny podnik v právnych vzťahoch nevystupuje ako Slovenská republika zastúpená štátnym podnikom, ale koná samostatne ako štátny podnik, a preto je vecne legitimovaným subjektom v súdnych sporoch, či už aktívne alebo pasívne.

26.2. Dovolateľ v dovolaní poukázal aj na rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 25Cdo/352/2002, posudzujúce obdobnú právnu otázku za totožnej právnej úpravy.

26.2.1. Dovolací súd poukazuje na závery vyslovené v uznesení Najvyššieho súdu Slovenskej republiky

z 24. januára 2018 sp. zn. 6Cdo/29/2017, publikovaného v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod publikačným číslom R 71/2018 s nasledovnou právnou vetou: Do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletin Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I., II. a IV. vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986. Z uvedeného dôvodu citované rozhodnutie českého súdu nemožno zahrnúť pod pojem „ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu“; jeho závery, pri totožnej, resp. obdobnej právnej úprave môžu byť inšpiratívne.

26.2.2. Žalovaný namietal odlišné znenie zákona o štátnom podniku v podmienkach Českej a Slovenskej republiky. Dovolací súd iba pripomína, že rozhodnutie najvyššieho súdu Českej republiky sa týkalo náhrady škody za rok 1992 a dovolací súd nemá vedomosť, že by právna úprava za trvania spoločného štátu Českej a Slovenskej federatívnej republiky bola odlišná. V čase vzniku českými súdmi posudzovanej náhrady škody § 6 zákona o štátnom podniku znel nasledovne:

(1) Podnik hospodári s vecami a majetkovými právami zverenými mu pri jeho založení, a ďalej s vecami a majetkovými právami nadobudnutými v priebehu jeho podnikania. Veci, s ktorými podnik hospodári, sú v štátnom vlastníctve.

(2) Podnik má právo majetok, s ktorým hospodári, držať, užívať ho a nakladať s ním v súlade s právnymi predpismi. Majetok sa môže podniku odňať iba v prípadoch a za podmienok ustanovených zákonom.

(3) Čistá hodnota majetku zvereného podniku pri jeho založení tvorí jeho kmeňové imanie.

V čase vzniku škody v prejednávanej veci za roky 2011 a 2012 (zistenie okresného súdu, že žalobca bol k 31. decembru 2011 a k 31. decembru 2012 obhospodarovateľom lesa) bolo ustanovenie § 6 zákona č. 111/1990 Zb. odlišné len minimálne v ods. 2:

2) Podnik má právo majetok, s ktorým hospodári, držať, užívať ho a nakladať s ním v súlade s právnymi predpismi; podnik nemôže týmto majetkom zabezpečovať záväzky tretích osôb.

26.2.3. Dovolací súd si uvedomuje odlišnú právnú úpravu v čase podania žaloby; aj z uvedeného dôvodu poukazuje na rozhodnutie súdu Českej republiky iba inšpiratívne.

27. Poukazujúc na vyššie uvedené dovolací súd na dovolaciu otázku odpovedá, že v prípade, ak je správcom lesného majetku vo vlastníctve štátu štátny podnik, jeho aktívna vecná legitimácia sa posudzuje (aj) podľa zákona č. 111/1990 Zb. o štátnom podniku. Zároveň uzatvára, že odvolací súd vec nesprávne právne posúdil, keď vo vzťahu k riešenej otázke aktívnej vecnej legitimácie neaplikoval (aj) zákon č. 111/1990 Zb. s poukazom na § 50 ods. 13 (teraz ods. 18) zákona č. 326/2005 Z. z. s použitím § 1 ods. 2 písm. b) zákona č. 278/1993 Z. z.

28. Ako obiter dictum dovolací súd uvádza, že podľa § 5 ods. 1 zákona č. 111/1990 Zb. je podnik právnickou osobou; vystupuje v právnych vzťahoch vo svojom mene a nesie zodpovednosť vyplývajúcu z týchto vzťahov, čím je daná podmienka konania vo vlastnom mene; podľa § 6 ods. 1 zákona č. 111/1990 Zb. podnik hospodári s vecami a majetkovými právami zverenými mu pri jeho založení a ďalej s vecami a majetkovými právami nadobudnutými v priebehu jeho podnikania. Veci, s ktorými podnik hospodári, sú v štátnom vlastníctve, čím je daná podmienka konania na účet vlastníka (zastúpeného) ako dva predpoklady tzv. nepriameho zastúpenia.

28.1. Aj zodpovednostný právny vzťah z protiprávneho konania alebo porušenia zmluvnej povinnosti je právnym vzťahom, v ktorom LESY Slovenskej republiky, štátny podnik, vzhľadom na hospodárenie so zvereným majetkom vystupujú vo svojom mene; právny vzťah náhrady škody je záväzkovým právnym vzťahom so vzájomne korelujúcimi právami a povinnosťami tomuto záväzkovému vzťahu zodpovedajúcimi. Tento zodpovednostný vzťah v konečnom dôsledku vyplýva z dohôd o urovaní (Rámcovej dohody) vyplývajúcej zo súdneho spisu, z ktorej vyplýva, kto je škodca a kto poškodený

subjekt.

29. Dovolací súd napokon reagujúc na dovolaciu argumentáciu vo vzťahu k preukázaniu správy žalobcu vo vzťahu k lesným porastom uvádza, že z podaného dovolania nie je zrejmé, či ide o námietku zmätočnosti alebo nesprávneho právneho posúdenia. Uvádza však, že odvolací súd túto otázku riešil iba okrajovo ako podpornú otázku vo vzťahu k aktívnej vecnej legitímácii žalobcu za vylúčenia aplikácie zákona č. 111/1990 Zb. Z napadnutého rozhodnutia však nie je zrejmé, prečo odvolací súd neposúdil otázku správy lesného majetku vo vzájomnej súvislosti s potvrdeniami príslušných okresných úradov z evidencie obhospodarovateľov a v súvzťažnosti s plochovými tabuľkami obsiahnutými v znaleckých posudkoch.

30. Vzhľadom na vyššie uvedené je dovolanie žalobcu nielen prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, ale tiež dôvodné, lebo napadnuté rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

31. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP).

32. Najvyšší súd v zmysle týchto ustanovení zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu ako aj súdu prvej inštancie, zaťažené rovnakou vadou nesprávneho právneho posúdenia a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

33. Ak bolo rozhodnutie odvolacieho súdu zrušené a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, odvolací súd je viazaný právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP); v novom rozhodnutí rozhodne aj o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 453 ods. 1 a 3 CSP).

34. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.